

ДЕПАРТАМЕНТ КУЛЬТУРИ І ТУРИЗМУ
ХАРКІВСЬКОЇ ОБЛАСНОЇ ДЕРЖАВНОЇ АДМІНІСТРАЦІЇ
ОБЛАСНИЙ ОРГАНІЗАЦІЙНО-МЕТОДИЧНИЙ ЦЕНТР
КУЛЬТУРИ І МИСТЕЦТВА

**ТРАДИЦІЙНА КУЛЬТУРА
В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ:
ПЛАТФОРМА ДЛЯ МІЖКУЛЬТУРНОГО
ТА МІЖРЕГІОНАЛЬНОГО
СУСПІЛЬНОГО ДІАЛОГУ**

Матеріали науково-практичної конференції

22-23 травня 2015 року

Харків – 2015

УДК 008:316.73](043.2)

ББК 71.045я431

Т65

Редакційна колегія:

Л.Г. Омельченко – директор Обласного організаційно-методичного центру культури і мистецтва, заслужена артистка України

О.Г. Бугайченко – завідувач відділу інноваційних культурних проєктів та міжнародного співробітництва Обласного організаційно-методичного центру культури і мистецтва

Н.М. Роман – доцент, кандидат педагогічних наук

Адреса редакційної колегії: 61002, Україна, м. Харків, вул. Пушкінська, 62;
Обласний організаційно-методичний центр культури і мистецтва.

Тел +380 (57) 700-26-62

Т65 **Традиційна культура в умовах глобалізації: платформа для міжкультурного та міжрегіонального суспільного діалогу.** Матеріали науково-практичної конференції (22–23 травня 2015 року). – Харків : «Точка», 2016. – 286 с.

ISBN 978-617-669-199-0

Збірку присвячено актуальним проблемам сучасної традиційної культури, які було висвітлено в ході роботи науково-практичної конференції «Традиційна культура в умовах глобалізації: платформа для міжкультурного та міжрегіонального суспільного діалогу», що відбулася в м. Харкові 22–23 травня 2015 року.

У представлених тезах та доповідях окреслено сучасні підходи до міжкультурного та міжрегіонального діалогу з позицій мистецтвознавства, історії, філософії, педагогіки та культури. Виявлено й обґрунтовано шляхи ефективного застосування традиційної культури в сучасному глобалізованому суспільстві. Окрему увагу приділено питанням взаємопроникнення та взаємозбагачення національних культур в історичному вимірі. В конференції взяли участь провідні науковці та досвідчені фахівці з різних регіонів України, а також із Молдови та Росії.

Для широкого кола дослідників, практиків, а також усіх тих, хто цікавиться проблемами національного усвідомлення та самоідентифікації, перспективами розвитку традиційної культури та її ролі в міжкультурному та міжрегіональному суспільному діалозі.

Матеріали друкуються в авторській редакції з незначними коректорськими правками українською та російською мовами.

УДК 008:316.73](043.2)

ББК 71.045я431

ISBN 978-617-669-199-0

© Обласний організаційно-методичний
центр культури і мистецтва, 2015

ЛІТЕРАТУРА

1. Бытие человека в культуре (опыт онтологического подхода) / Е.К. Быстрицкий и др. – Киев, 1991. – 176 с.
2. Шелер М. Формализм в этике и материальная этика ценностей. Избранные произведения / М. Шелер. – М., 1994. – 490 с.

Н.М. Роман,

кандидат педагогічних наук, доцент
Харківського національного педагогічного
університету імені Г.С. Сковороди

ЗМІСТ РЕПЕРТУАРУ МУЗИЧНОГО КОЛЕКТИВУ ЯК ЗАСІБ ДЛЯ МІЖКУЛЬТУРНОГО ДІАЛОГУ

Дослідження сучасної традиційної культури продемонструвало, що в умовах глобалізації активно вивчається й запозичується досвід та творчі досягнення найвіддаленіших і цілком протилежних мистецьких течій. Сьогодні, коли існують безмежні можливості для крос-культурних комунікацій, спілкування і майже немає ізольованих народностей, природним є те, що кожен народ прагне поділитися здобутками власної культури. Така взаємодія водночас збагачує національну культуру та підкреслює її унікальність.

Розвиток етнічної й національної самобутності сприяє збереженню субкультурних особливостей, що є привабливим та цінним як для окремого народу, так і для світової культури в цілому. Ефективний міжкультурний діалог передбачає вивчення і аналіз наявних відмінностей, які існують між народними культурами або творчими осередками. Музичний колектив є ідеальною формою для комунікації в такому контексті, бо в своїй творчій діяльності він здатен поширювати й пропагувати власну національну культуру, розкривати її індивідуальні властивості, визначати духовні пріоритети та естетичні смаки.

Важливе місце в такому спілкуванні відіграє зміст репертуару музичного колективу. До його формування на шляху історичного розвитку нашої держави було різне ставлення. На його змісті відбивалися ідеологічні настанови та суспільно-політичні заходи, спрямовані на розвиток культурно-освітнього процесу в країні. Свого часу А. Луначарський (нарком освіти СРСР у 1917-1929 рр.), розмірковуючи про витoki і шляхи музичної культури, в статті «Соціальні джерела музичного мистецтва» (1930 р.), наполягав: «Треба розгортати творчість по всіх лініях – по лінії розвинення масової культури, утворення легкого музичного матеріалу, що наситив би наше життя і зробив би його високомuзичним, аж до праці включно (яка так само може йти під пісню й музику). Пролетарська музика мусить супроводжувати наш труд, повсякчасно звучати і оточувати нас атмосферою бадьорості, радості життя, готовності зазнати труднощів, упевненості в перемозі. Вона мусить світити і повсякдень осявати наші героїчні будні» [2, с. 24].

У ті часи, внаслідок реформування змісту репертуару музичного колективу, безслідно зникли історичні думи, релігійні псалми на біблійські теми, гайдамацькі, сімейно-побутові й сатиричні пісні. Широко пропагувалися революційні та патріотичні пісні («Гей, у місті Петрограді», дума про В. Леніна «Була зима з відлигою», «Зібрав Щорс загін завзятих», «Пісня приамурських партизан», «Богунія», «Марш трактористів», «По долинам и по взгорьям», «Донская козачья») [3, с. 296]. Серед творів українського народно-пісенного жанру залишилися жартівливі та ліричні пісні («Котилася ясна зоря з неба», «Кину кужіль на поліцію», «Ой, попливи, вутко», «Ой, важу я, важу», «Ой, дуб, дуба», «Ой, джигуне, джигуне», «Кучерява Катерина», «Дід рудий, баба руда», «Та орав мужик край дороги», «Ой, під вишнею», «Ой, посіяв мужик та й у полі ячмінь» [3]).

Уже на початку 30-х рр., у зв'язку з відступом від ідеї національного відродження, українське мистецтво почало зазнавати ганебної критики з боку нових ідеологів. У січні 1930 р. П. Козицький (головний редактор журналів «Музика» в 1923-1927 рр. і «Музика масам» у 1925-1935 рр. та голова Вищого музичного комітету Народного комісаріату освіти УРСР у Харкові) писав: «Малоросійщина припала до смаку міщанській

дрібнобуржуазній верстві різних національних гатунків. Коли бідняк і середняк усвідомили себе як клас, було оголошено нещадну війну малоросійщині. Женемо її і з театру, і з музики, і з усього життя, женемо як машкару, оману, зброю класового ворога» [2, с. 15].

Сьогодні вже немає ніякої цензури та ідеологічних перепон, тому керівник колективу мусить брати відповідальність на себе і на свій смак відбирати репертуар для ансамблю народної пісні. Заради цього йому необхідно систематично та цілеспрямовано підвищувати свій професійний та загальнокультурний рівень, вивчати значну кількість нотних першоджерел, стежити за новітніми музичними проектами, досліджувати й порівнювати традиційну, класичну, естрадну музику. Сучасний керівник прагне постійно вдосконалювати свою професійну майстерність, цікавиться різними видами мистецтва (театром, живописом, архітектурою), аналізує напрями світової моди та новітніх тенденцій розвитку музичного мистецтва.

Формування репертуару передбачає добір художніх зразків із урахуванням жанрових, стильових та індивідуальних особливостей музичного колективу, професійної підготовки його учасників. Окрім того, що репертуар є головною складовою системи послідовного й педагогічно доцільного виконавського розвитку всіх учасників музичного колективу, він має відображати напрям творчої діяльності, національну ідентичність, приналежність до культурного середовища, розкривати особистий стиль, талант та унікальність виконавців. Традиційне музичне мистецтво не може знаходитися осторонь суспільних світових досягнень. На тлі цих знань зміст репертуару музичного колективу стане дійсно дієвим засобом для ефективного міжкультурного діалогу завдяки якому доступно, яскраво та високопрофесійно буде презентуватися унікальна національна музична культура.

ЛІТЕРАТУРА

1. Козицький П. Стан української музики в освітленні «Жизни искусства» // Нове мистецтво. – 1927, №21. – С. 4-6.
2. Луначарський А. Соціальні джерела музичного мистецтва // Музика масам. – 1930, № 4. – С. 21-24.

3. Самчук У. Живі струни. Бандура і бандуристи. – Детройт: Друкарня Петра Майсюри, 1976. – 466 с.
4. Скрипник М. За пролетарські шляхи музики // Музика масам – 1930, № 7-8. – С. 3-6.

В.Г. Рябчинский,
директор
Центра культурных политик
г. Кишинев, Молдова

РОЛЬ УЧРЕЖДЕНИЙ КУЛЬТУРЫ В УСЛОВИЯХ СОЦИАЛЬНЫХ ПРЕОБРАЗОВАНИЙ (пример Республики Молдова)

Переход от плановой экономики к рыночной представляет собой период коренных преобразований общества, связанных с изменением механизмов социально-экономического развития, установлением новой экономической и социальной систем и доведением их до эффективного действия.

С экономической точки зрения этот переход можно проще обозначить как переход от плановой экономики к рыночной, т.е. экономики, управляемой законами свободного рынка, с изменением места и роли людей и социальных учреждений в новых экономических реалиях. Рост инфляции и безработицы, снижение жизненного благосостояния и бедность, коррупция, деградация социальной инфраструктуры, распад системы образования, охраны здоровья и культуры, проблемы личной безопасности, социальных и экономических структур являются характеристиками данного периода. Как результат – углубление дифференциации между бедными и богатыми, разочарование людей в реформах и в конечном итоге в демократических ценностях. Многие из появившихся проблем связаны и с процессами глобализации, открытием границ, влекущих за собой потерю рынков сбыта, отсутствие перспектив изменения положения, нелегальную